

**ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

ЮРИДИЧНА КОМПАРАТИВІСТИКА

ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

для підготовки фахівців за ступенем вищої освіти магістр

за спеціальністю: 8.03040101 «Правознавство»

галузь знань 0304 «Право»

**Київ
2017 рік**

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Сокальська Олена Володимирівна, начальник кафедри загально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук, доцент.

Обговорено і схвалено вченою радою Інституту кримінально-виконавчої служби

«__» _____ 2017 року, протокол № ____

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни “Юридична компаративістика” розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності «Правознавство» 8.03040101.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та методологічні аспекти порівняльного правознавства, зокрема, загальні принципи та закономірності виникнення, становлення і розвитку національних правових систем та їх об’єднань у порівняльному аспекті, закономірності розвитку національних правових систем і їх об’єднань у правові сім’ї (кола, типи); питання історико-порівняльного вивчення права та його антропологічної обумовленості.

Міждисциплінарні зв’язки: Курс юридичної компаративістики тісно пов’язаний з іншими дисциплінами, а саме: «Теорією держави і права», «Історія держави і права», «Державне право зарубіжних країн», «Основи права ЄС» та галузевими юридичними науками. Це дозволяє сформувати у слухачів цілісний науковий світогляд, вміння використовувати знання суміжних дисциплін, що є край необхідним для використання у практичній діяльності.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.
2. Структура навчальної дисципліни.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Вивчення цього спецкурсу має на меті вивчення правової карти світу та розкриття взаємовідносин та взаємного впливу між правовими системами сучасності. Сьогодні в Україні відбувається докорінна перебудова правової системи та її адаптація до нових соціально-політичних та економічних умов, тому одною з задач навчальної дисципліни є встановлення місця правової системи України на правовій карті світу.

1.2. Завдання дисципліни:

- підвищення професійної правової культури майбутніх юристів;
- вивчення методології порівняльного правознавства, критеріїв класифікації та основних характеристик правових систем (сімей) сучасності;
- ознайомлення з основними напрямкам порівняльно-правових досліджень;
- вивчення критеріїв класифікації основних правових систем сучасності;
- розуміння основних характерних рис правових систем сучасності;
- порівняльно-правовий аналіз правових систем сучасних держав.

1.3. У результаті вивчення дисципліни курсанти повинні **знати:**

- поняття, предмет, методи дослідження, історичні аспекти та функції порівняльного правознавства;
- стадії порівняльного аналізу правових систем;
- основні види порівняльно-правових досліджень;
- критерії класифікації правових систем;
- основні теорії співвідношення національного та міжнародного права;
- структуру, джерела та основні риси романо-германської правової сім'ї;
- джерела права Англії, США, країн Співдружності;
- історію формування та основні школи та джерела мусульманського, іудейського, індуського права,;
- особливості африканської правової сім'ї.
- морально-філософські засади та основні джерела права Китаю;
- історичні етапи формування та сучасні риси японського права;
- особливості формування правових систем країн Європи та СНД, їх основні джерела права.

У результаті вивчення дисципліни курсанти повинні **уміти:**

- застосовувати методологічні правила порівняльного правознавства до аналізу правових систем;
- виділяти стадії порівняльного аналізу правових систем при здійсненні аналізу правових систем;
- класифікувати за визначеними критеріями правові системи сучасності;

- визначити співвідношення національного та міжнародного права в конкретній правовій системі.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години 3 кредити ECTS.

Мова навчання: українська.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри загально-правових дисциплін, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою: co2001@ukr.net

2. Структура навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття, предмет та методологія порівняльного правознавства. Класифікація правових систем сучасності

Термінологічна дискусія про найменування науки: порівняльне право, порівняльне правознавство, юридична компаративістика тощо. Дискусія про при роду порівняльного правознавства: самостійна наука, метод пізнання права, допоміжна наукова дисципліна в рамках загальної теорії права. Комплексний та міжнаціональний характер порівняльного правознавства. Предмет порівняльного правознавства. Принципи порівняльного правознавства. Аксиоми порівняльного правознавства. Функції (значення) порівняльного правознавства. Місце порівняльного правознавства у системі юридичних наук.

Порівняльний метод як основний метод порівняльного правознавства. Проблема вибору об'єктів для порівняльного дослідження у сфері права. Види порівняння у сфері права: нормативне і функціональне; діахронне та синхронне; практичне і теоретичне; макро порівняння та мікро порівняння; внутрішньо національне, між системне та внутрішньо системне.

Правова система: поняття, ознаки, структура. Множинність правових систем. Необхідність класифікації правових систем. Правова сім'я. Проблема критеріїв класифікації правових систем. Правові критерії: правові традиції; особливості походження й еволюції різних правових систем; система джерел права; структура права, а також специфічні інститути різних правових систем; юридична техніка.

«Авторські» класифікації правових систем : класифікація правових систем Р. Давіда, класифікація правових систем К. Цвайгерта і Х. Кьотца, класифікація правових систем К. Осакве.

Тема 2. Сім'я законодавчого права

Історичні умови формування і розвитку романо-германського права. Соціально-економічні та культурні передумови виникнення даної правової сім'ї.

Значення рецепції римського права у формуванні романо-германського права. Географія поширення романо-германської правової сім'ї. Особливості романо-германського права. Джерела романо-германського права: закон, підзаконний акт, правовий звичай, судова практика, рішення конституційного суду, загальні принципи права, правова доктрина. Структура романо-германського права: публічне право і приватне право. Галузева класифікація структури романо-германського права.

Романське право і німецьке право. Романська група: правові системи Франції, Італії, Іспанії, Бельгії, Люксембургу, Голландії. Германська група: правові системи ФРН, Австрії, Швейцарії та інш.

Судова система в романо-германській правовій сім'ї. Особливості судової системи романо-германської правової сім'ї.

Тема 3. Сім'я прецедентного права

Система загального права: англійська гілка, американська гілка. Правова система Англії. Географія поширення англійського загального права. Становлення і розвиток англійського загального права. Особливості англійського загального права. Джерела англійського загального права. Судовий прецедент. Статутне право. Делеговане законодавство. Співвідношення законодавства та судової правотворчості. Правовий звичай. Правова доктрина. Структура англійського загального права: загальне право і право справедливості, статутне право. Британський конституціоналізм. Судова система Англії. Суд присяжних.

Правова система США. Формування та особливості правової системи США. Федеральне право та право штатів. Джерела американського права. Структура американського права. Систематизація законодавства США. Особливості судової системи США.

Класифікація національних правових систем країн Співдружності. Особливості правових систем Канади, Австралії, Нової Зеландії.

Тема 4. Сім'я релігійного права

Іудейське право: формування, специфічні риси. Джерела іудейського права: Старий Завіт, Тора, Талмуд, законодавство, рішення єврейських судів, збірки різноманітних судових рішень. Правова система Ізраїлю. Судова система.

Індуське право. Релігійно-філософські і соціальні основи індуського права. Формування індуського права. Індуське право в колоніальний період. Сучасна правова система Індії. Джерела класичного індуського права: веди, смриті. дхармашастри. Структура класичного індуського права. Основні джерела і структура «індійського» права. Особливості судової системи Індії.

Ісламське право. Історичні умови формування ісламського права. Основні етапи історії ісламського права. Еволюція мусульманського права. Специфіка ісламського права. Джерела ісламського права: Коран, Сунна, іджма, кіяс, фетва, урф (звичай) і адат (звичаєва практика), фермани. Структура ісламського права. Особливості основних галузей, інститутів та норм мусульманського права. Державний та релігійний примус. Особливості ісламського судочинства.

Тема 5. Сім'я традиційного права

Африканське звичаєве право: формування і еволюція, особливості. Африканське звичаєве право в колоніальний період. Формування сучасних правових систем африканських держав. Кодифікація африканського звичаєвого права. Джерела і структура африканського звичаєвого права. Традиційне правосуддя.

Тема 6. Сім'я змішаного права

Поняття «змішаних»правових систем. Латиноамериканське право: формування і специфіка. Джерела латиноамериканського права. Структура

латиноамериканського права. Інтеграційні процеси в Латинській Америці. Особливості судових систем латиноамериканських держав.

Скандинавське право: формування та розвиток. Правова співпраця скандинавських держав. Місце скандинавського права на правовій карті світу. Джерела та структура сучасного скандинавського права. Місце судової системи в скандинавському праві.

Пострадянські правові системи: формування і специфіка. Місце пострадянських правових систем на правовій карті світу. Джерела та структура права в пострадянських правових системах.